

Victor Babeş (1854-1926) - A Scientist of European Culture

Gyéresi Árpád¹, Klebovich Imre²

¹G.E.Palade University of Medicine, Pharmacy, Sciences and Technology of Târgu-Mureş, Department of Pharmaceutical Chemistry, ²Semmelweis University Budapest (Hungary), Department of Pharmaceutics

Abstract • One hundred years ago, Victor Babeş—an internationally renowned scientist who made significant contributions to the foundations of microbiology—passed away. He discovered numerous microorganisms, some of which bear his name (e.g., Babesia). His publication record is exceptionally extensive, and owing to his broad education, his works appeared in several languages (German, French, Hungarian, as well as Romanian). His father originated from the Banat region, and his mother came from an aristocratic family in Vienna. Babeş was born in Vienna and pursued his studies partly in Budapest and partly in Vienna, where he earned his medical degree. He began his professional career in Budapest and then broadened his expertise at some of the finest institutions of contemporary Europe. He authored fundamental and pioneering bacteriological works in both French and Hungarian. In Budapest, he served as a university professor and hospital director, while in Bucharest—over nearly four decades—he was a distinguished professor at the medical faculty and the visionary head of the national institute for pathological and bacteriological research. His wide-ranging activities also encompassed therapeutic approaches for numerous diseases, and he was a pioneer in introducing the rabies vaccine. During his investigations into microbial antagonism, he also identified the phenomenon of antibiosis. His legacy is preserved in Bucharest by a museum and research institute founded by his son, as well as in the names of universities in Cluj and Timișoara. In Budapest, his work is honoured by a commemorative plaque on the wall of the Semmelweis University Clinic.

Keywords • Babeş centenary, microbiology, institute founder

DOI: 10.2478/orvtudert-2025-0007

Bulletin of Medical Sciences 2025, 98(1): 86–100

Introduction

One hundred years ago, Victor Babeş, an outstanding figure of European medicine whose scientific career flourished during the last two decades of the nineteenth century, passed away. After completing his studies in his native city, as well as in Vienna and Budapest, and benefiting from his command of several languages and broad education, he was able to further develop his expertise at the most prestigious research institutes in Europe. His talent was quickly recognized and highly appreciated.

He also played a significant role in the establishment and development of microbiology. Several landmark scientific works are associated with his name.

For nearly four decades, he placed his extensive experience at the service of Romanian medical education and healthcare. In Bucharest, he established and developed a modern public health institution.

It is a historical fact that the Babeş family, which produced several eminent personalities, maintained close ties with both Vienna and Hungary. Numerous studies have examined the history of the Babeş family and the life and achievements of Victor Babeş.

It is noteworthy that Révai Nagy Lexikona already, in 1911, provided a comprehensive account of the distinguished members of the family and of Victor Babeş's scientific accomplishments up to that time. His father, Vincențiu Babeş, who originated from the Banat region, was a representative and advocate of the national rights of Romanians in both Vienna and the Hungarian

Corresponding author

Gyéresi Árpád
Aleea Cornișa nr. 4/16
540143, Târgu-Mureş
Romania
agyeresi@gmail.com

Figure 1. Portrait of V. Babeş

Parliament. His brothers, *Aurel* (a chemist) and *Emil* (a lawyer), were likewise distinguished professionals.

By contrast, the entry on *V. Babeş* in the Romanian encyclopedia published in 1993 is remarkably brief.

Victor Babeş's life also inspired a fictionalized biographical account. In 1961, his son *Mircea*, who pursued a diplomatic career, co-authored a book with the prose writer *I. Igiroşianu*. The work was not entirely free from the influence of the political climate of its era.

Victor Babeş is highly regarded in both Romanian and Hungarian histories of science, and his name is also well known throughout Europe, particularly in German- and French-speaking countries. Interest in studying his scientific legacy re-emerged more than three decades ago among both Romanian and Hungarian historians of science. Among Romanian specialist publications, the works of Professors *P. Calistru* and *R. Iftimovici* are particularly noteworthy. In Hungary, important contributions were made by the former directors of the Semmelweis Museum

of Medical History in Budapest, the late *K. Kapronczay* and *J. Antall*. The bilingual publications of *M. Berényi* also deserve special mention. Among medical historians, *S. Izsák* and *J. Spielmann* likewise examined the scientific legacy of *V. Babeş*. [1–14]

On the occasion of the centenary of his death, and drawing upon the literature dedicated to his life and work, we aimed to provide a comprehensive review of *V. Babeş*'s career, including the Budapest and Western European periods that were decisive in shaping his professional and scientific identity, as well as the significance of his nearly four decades of activity in Romania and the preservation of his memory.

The Babeş family

Victor's father, *Vincentiu Babeş* (1822–1907), originated from the Banat region, specifically from the village of Hodony. He earned a law degree in Budapest and later served as the legal representative of the Greek Orthodox Bishop of Arad in Vienna, the capital of the Austro-Hungarian Monarchy. It was in Vienna that he married *Sofia Goldscheider*, who came from a Viennese aristocratic family. Their sons—*Aurel*, *Victor*, and *Emil*—were born there. Owing to his thorough education and multilingual abilities, *Vincentiu Babeş* became a respected government official and a member of the Hungarian Parliament, where he advocated for Romanian interests and promoted a spirit of reconciliation. In 1869, the family settled permanently in Budapest. [1,3,15]

The youth and studies of Victor Babeş

Victor Babeş was born on 28 July 1854 in Vienna, and his mother tongue was German [2]. He attended schools in Lugoj, Vienna, and Budapest. He began his medical studies in Budapest and continued them from his second year onward in Vienna, where he obtained his medical degree in 1878. During his studies in Budapest, the renowned physician and professor *Gusztáv Scheuthauer* recognized the young *Babeş*'s exceptional talent and, even before he graduated, invited him to work as a trainee at his Institute of Pathology [3,15]. (Figure 1)

Career beginnings in Budapest (until 1887)

From 1880, *Babeş* served as an ordinary professor at the Medical Faculty of the University of Budapest. In 1884, he was appointed Extraordinary Professor (associate professor) and was entrusted with the leadership of the newly established Second Institute of Pathology. Recognizing

LES BACTÉRIES

ET LEUR RÔLE

DANS L'ANATOMIE ET L'HISTOLOGIE PATHOLOGIQUES

DES MALADIES INFECTIEUSES

PAR

A.-V. CORNIL

Professeur d'anatomie pathologique
à la Faculté de médecine de Paris.

V. BABES

Agréé à l'Université de
Budapest.

OUVRAGE CONTENANT LES MÉTHODES SPÉCIALES DE LA BACTÉRIOLOGIE

150 figures en noir et en couleurs

INTERCALÉES DANS LE TEXTE

et accompagné d'un atlas de XXVII planches en chromolithographie.

TEXTE

PARIS

ANCIENNE LIBRAIRIE GERMER BAILLIÈRE ET Cie

FÉLIX ALCAN, ÉDITEUR

108, BOULEVARD SAINT-GERMAIN, 108

1885

Tous droits réservés

Babes
6.

BAKT 6/1

A-2888761

Digitized by Google

Figure 2. Book by A.V. Cornil and V. Babeş (1885)

A BAKTERIOLOGIA

RÖVID TANKÖNYVE

FŐTEKINTETTEL A FERTŐZŐ BETEGSÉGEK KÓROKTANÁRA ÉS
KÓRBONCTANÁRA

ORVOSOK HASZNÁLATÁRA

IRTA

DR. BABES VICTOR

A BUDAPESTI KIRÁLYI MAGYAR TUDOMÁNY-EGYETEMEN A KÓRSZÖVEGTAN NYELV. RE. TANÁRA.

24 SZÍNES TÁBLÁVAL ÉS

114 A SZÖVEGBE IRTOTT FEMETSZETTEL.

KIAPTA TAGJAI SZÁMÁRA

A MAGYAR ORVOSI KÖNYVKIADÓ TÁRSULAT.

BUDAPEST.

FRANKLIN-TÁRSULAT KÖNYVNYOMDÁJA.

1886.

Figure 3. V. Babeş's book on bacteriology (1886)

his aptitude for bacteriology, *Frigyes Korányi* established a laboratory for him at his clinic. With Korányi's support, Babeş obtained a state scholarship that enabled him to undertake study visits abroad beginning in 1882, comprising two consecutive two-year periods. This proved to be a decisive phase in his professional development, as he had the opportunity to work alongside renowned scientists such as *Robert Koch* and *Rudolf Virchow* in Berlin, and *Louis Pasteur* and *André Victor Cornil* in Paris. He published his original research in the dominant scientific languages of the period, namely French and German [1,3,12,13,15–17].

In 1885, while in Paris, the first systematic textbook of bacteriology was published. Written jointly with Professor A. V. Cornil, it bore the title *Les bactéries et leur rôle dans l'anatomie et l'histologie pathologiques des maladies infectieuses* (Bacteria and Their Role in the Pathological Anatomy and Histology of Infectious Diseases). This work represented the first comprehensive

synthesis of contemporary bacteriological knowledge. On the title page, beside *Victor Babeş's* name, appears the designation *agrégé à l'Université de Budapest*, indicating his status as a private lecturer at the University of Budapest [1,3,7,12,14]. (Figure 2)

Victor Babeş was also the author of the first bacteriology textbook published in Hungarian, which appeared in 1886 under the auspices of the Hungarian Book Publishing Society (Figure 3). Entitled: *A bakteriológia rövid tankönyve – fő tekintettel a fertőző betegségek kóroktanára és kórbonctanára* (A Short Textbook of Bacteriology: With Special Regard to the Etiology and Pathological Anatomy of Infectious Diseases), the title page identifies the author as *Dr. Victor Babeş, Extraordinary Professor of Histopathology at the Royal Hungarian University of Sciences in Budapest*. In the preface, *Babeş* emphasized that the volume was an original work based on his own experience and that he had personally prepared the illustrations. Through this textbook, he introduced the mod-

Figure 4. Portrait of Jozefina Torma

ern *Koch–Pasteur* approach to the etiology and pathological anatomy of infectious diseases into Hungarian medical education, thereby promoting the teaching of bacteriology at university level and facilitating its integration into medical practice in Hungary [1,7,12,18–20].

His scientific productivity was remarkable. Numerous articles authored by him were published in Hungarian in *Orvosi Hetilap* and *Természettudományi Közlöny*. In the latter journal, he wrote about pathogenic bacteria and fungi, as well as the rabies vaccine, thereby familiarizing the Hungarian medical community with the latest advances in European microbiology [1,12,16,21–23].

On 1 May 1886, he married *Jozefina Torma*, daughter of the Hungarian archaeologist and professor *Károly Torma* (Figure 4). Their son, *Mircea Victor*, later pursued a distinguished diplomatic career [24].

Babeş's work in Budapest was decisive not only for the development of his own scientific career but also for the advancement of Hungarian medicine. His activity served

as a bridge between modern European microbiology and domestic medical practice and left a lasting imprint on Hungarian medical education and biomedical research.

Babeş's decades in Romania (1887–1926)

In 1887, the young scientist, already internationally renowned, was invited to Bucharest to organize Romanian medical education and scientific research at the university level [15]. He accepted the invitation, relinquishing both his university professorship and his position as hospital director in Budapest. The University of Budapest granted him a one-year unpaid leave of absence, and he formally remained listed among the staff of the Department of Histopathology until 1889 [12,15]. Although his departure was deeply regretted, it was met with understanding, as he was regarded as Romanian through his paternal ancestry. His European outlook had been shaped equally by his family background, including his Austrian mother and Viennese birthplace, by the multicultural environments of his youth, by his intellectual openness, and by his marriage to a Hungarian woman.

At the Faculty of Medicine in Bucharest, he was appointed Professor of Pathological Anatomy (Pathology) and Bacteriology, a position he held until his death [24]. His arrival in 1887 led to the establishment of the Bacteriological Institute. From the outset, *Babeş* envisioned the creation of a major research centre dedicated to this field [12,15]. He succeeded in laying its foundations during his first year in Bucharest and subsequently advocated for the construction of an independent institute based on his own plans and modelled after the *Pasteur* Institute in Paris. The building, designed by the French architect *Louis Blanc*, was inaugurated in 1902 [17,26].

One of the most modern and best-equipped institutions of its era, and still functioning today under his name, is the “Victor Babeş” Institute of Pathology and Bacteriology (*Institutul de Patologie și Bacteriologie „Victor Babeş”*) (Figure 5). The institute achieved major successes in addressing public health challenges. Drawing on his experience in Paris and translating his research into practice, *Babeş* introduced rabies vaccination in Romania, making it the third country in the world to adopt this measure. In this field, he collaborated with *Endre Hőgyes*, with whom he had previously worked at the *Pasteur* Institute [2,13].

His research also encompassed the major endemic diseases of the period, including tuberculosis, leprosy,

Figure 5. Victor Babeș Institute (Bucharest)

diphtheria, and pellagra. The institute produced sera and vaccines for the prevention of infectious diseases. In 1895, Babeș observed and described antagonistic interactions between certain microorganisms, hypothesizing that these effects were mediated by chemical substances. Consequently, he is regarded as one of the pioneers of antibiosis. In 2016, on the 90th anniversary of his death, the Romanian Academy organized a commemorative session highlighting both his contribution to the early discovery of antibiosis and the laboratory method he developed to demonstrate this phenomenon [10,11].

His contributions to public health extended well beyond laboratory research. In 1899, he proposed the establishment of a dedicated public health institute [27].

On his initiative, the Anatomical Society (*Societatea Anatomică*) was founded in 1900. He also established several scientific journals, including *Analele Institutului de Patologie și Bacteriologie* (1889), published in Romanian and French, and *România Medicală* (1892) [25].

Throughout his career, he frequently encountered obstacles. He had to confront conservative and subjective attitudes. By his own account, he sought to apply the German scientific methods that had profoundly influenced the development of his scholarly outlook. His open-minded European perspective was not universally welcomed. He was not inclined toward political involve-

ment.

V. Babeș is regarded as one of the internationally renowned bacteriologists who, by integrating pathological-anatomical and microbiological approaches, developed an original and comprehensive concept of pathology.

Following the Treaty of Trianon and the establishment of the Romanian university that succeeded the former *Franz Joseph University of Cluj*, which had been abolished in 1919, the eminent Victor Babeș was invited to organize the departments of pathological anatomy and microbiology [25,28]. He also taught there for a short period. Drawing on his knowledge of Hungarian, he offered additional classes and practical demonstrations for Hungarian students with limited proficiency in Romanian [1,15].

It is noteworthy that his brother, *Aurel Babeș* (1852–1925), who was two years his senior, also pursued an academic career. Since the family had settled in Pest in 1861, he completed his secondary education at the Buda Main Realschule (today the *Toldi Ferenc Secondary School*), where the Transylvanian-born chemist *Dr. Vilmos Hankó*, originally from Praid, later served as a teacher [29]. After studying in Budapest, he continued his education in Heidelberg. He began his teaching career at the Greek Orthodox Gymnasium of Brașov, after which he was

Figure 6. Bust of Babeş in Cluj-Napoca

invited to the Medical Faculty in Bucharest, where he also taught pharmacy students [5,15,31]. Following the establishment of the Bacteriological Institute, he became head of its chemistry division. In 1900, he was appointed professor of biochemistry. His son, *Aurel A. Babeş*, became an internationally renowned physician and developed a method for the diagnosis of cervical cancer [3].

Victor Babeş's 70th birthday was celebrated in 1924, and on 2 March 1925 the institute he had founded was officially renamed "*Institutul Dr. Victor Babeş*". This distinction, however, did not prevent his retirement on 1 October 1926 [25]. The aging scientist found retirement difficult to accept; he died suddenly on 19 October. His tomb is located in Bucharest, on the grounds of the *Cantacuzino Institute* [1,24].

Recognitions

Victor Babeş received numerous distinctions during his lifetime:

- corresponding member of the French Academy of Medicine and recipient of the French Legion of Honour [24];
- together with *A. V. Cornil*, recipient of the *Monthon Prize* for their jointly authored book [1,5];
- elected corresponding member of the Romanian

Academy in 1889 and full member in 1893; he also served twice as its vice-president [24];

- Honorary member of the Royal Medical Society of Budapest (1907) [1,12,15,16].

Commemoration in Romania

Memorial Museum in Bucharest

Victor Babeş's legacy was preserved by his son *Mircea*, a diplomat in the service of the Romanian state. In Bucharest, he established a museum in the apartment he had built on *Dorobanţi Square* in 1928–1929, using his father's personal belongings and memorabilia. In 1955, on the advice of his father's former student, *I. C. Parhon*, and in order to prevent the nationalization of his multi-storey residence, he donated the lower floor of the building to the Romanian state for the establishment of a memorial museum. He personally directed the museum until his death in 1968. Thereafter, his wife continued this work and, in 1986, donated the entire building to the municipal authorities [3,30]. Today, the building serves as the permanent home of the *Victor Babeş Museum*. Its collections also include memorabilia relating to the entire *Babeş* family.

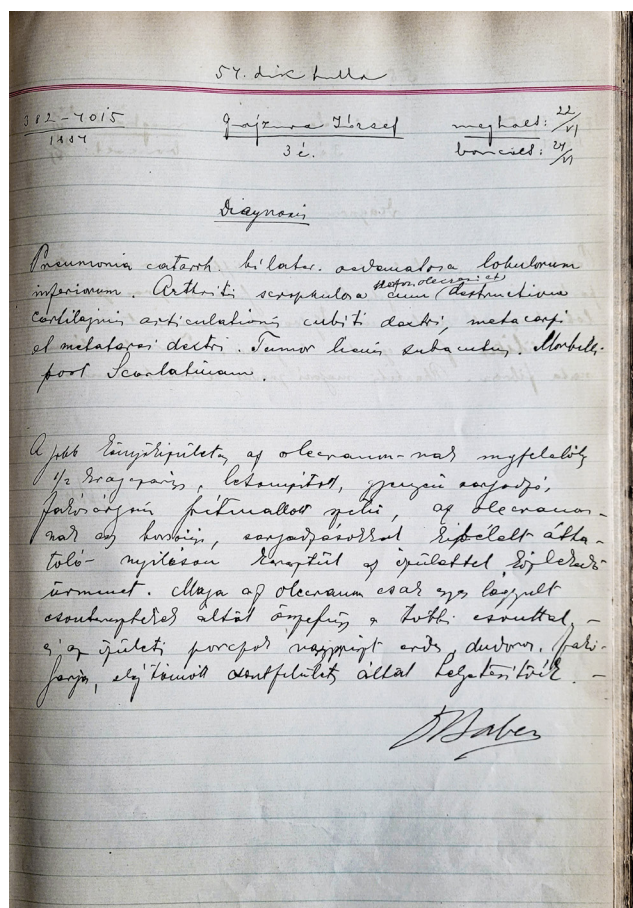
On the 125th anniversary of the founding of the Bacteriological Institute, a commemorative pair of postage stamps was issued, featuring *Babeş's* portrait and an image of the Institute.

A lasting testament to his achievements is that, since 1959, his name, together with that of the distinguished mathematician *János Bolyai*, the celebrated native of Cluj, has been borne by *Babeş–Bolyai University (BBU)*, widely regarded as Romania's most prestigious university [32]. A bust of the scientist stands in the courtyard of the university's central building (**Figure 6**).

In *Timişoara*, the University of Medicine and Pharmacy adopted the name of *Victor Babeş* in 2001 (*Universitatea de Medicină şi Farmacie "Victor Babeş"*). In this major city of the Banat region, the Western University (*Universitatea de Vest*) was established by royal decree in 1944, and its Faculty of Medicine was founded in 1945. In 1997, the institution was expanded through the creation of a Faculty of Pharmacy [32].

Commemoration in Budapest

To commemorate the 150th anniversary of *Victor Babeş's* birth, a marble memorial plaque was unveiled on the initiative of the rector of *Semmelweis University (SU)* on the wall of his former Budapest institute (today the SU

Figure 7. Babeş's Hungarian handwriting – autopsy report (1884)

1st Department of Pediatrics). The plaque also features a portrait relief of the scientist [33,34]. Its inscription succinctly summarizes his career:

“Viktor Babeş (1854–1926), the eminent Romanian pathologist and bacteriologist, pursued his medical studies in Vienna and Budapest. He began his medical career at the Budapest Institute of Pathological Anatomy under the direction of Gusztáv Scheuthauer, whose first assistant he was between 1876 and 1880. In 1880 he was appointed private lecturer and then, in 1884, extraordinary (associate) professor. In 1884 he was entrusted with the leadership of the 2nd Institute of Pathological Anatomy established in the Stefania Children's Hospital operating in this building. From 1887 he was professor and head of the Institute of Pathological Anatomy and Bacteriology of the University of Bucharest. Through his outstanding scientific achievements he attained international renown. He was the author of the first bacteriology textbook published in Hungarian. He is one of the namesakes of the renowned Babeş–Bolyai University of Cluj. In him, Semmelweis University honours

a scientist-physician who founded a distinguished scientific school.” The relief on the plaque was created by the sculptor Béla Domonkos.

The archives of the SU clinical institute also preserve V. Babeş's autopsy report, written in Hungarian in 1884 [32] (Figure 7). Semmelweis University has likewise preserved his original dissection table to the present day [34].

Conclusions

Victor Babeş's work, of truly European stature, constitutes an important link between Hungarian and Romanian medical history.

Through his extensive linguistic abilities and the expertise he acquired at renowned European scientific institutions, he gained considerable prestige and attained professorial appointments first in Budapest and subsequently in Bucharest.

As co-author of the first systematic textbook of bacteriology, published in Paris, he achieved international recognition in 1885.

During the first phase of his career in Budapest, he authored the first bacteriology textbook published in the Hungarian language (1886).

In Bucharest, where he worked from 1887 until his death, he contributed substantially to the advancement of Romanian medicine, medical education, and scientific research, while establishing a modern research institute.

He made numerous groundbreaking discoveries, including the identification of pathogens that bear his name (Babesia) and the recognition of the phenomenon of antibiosis.

His memory continues to be held in high esteem in both Budapest and Bucharest.

References

1. Berényi M. – 150 éve született Victor Babeş. Barátság, 2004, 11(5), 4422-4424.
2. Berényi M. - Medici și farmaciști români din Budapesta în secolul al XIX-lea. - in: Personalități marcante în istoria și cultura românilor din Ungaria (Secolul XIX). Giula (Gyula), 2013, 261-289.
3. Berényi M. – Membrii familiei Babeş. – in:– 25 de ani de activitate. Volum jubiliar. Institutul de Cercetări al Românilor din Ungaria., Giula (Gyula), 2018,12-41.
4. Babeş Mircea V., Igiroşianu I. – Babeş. Ed. Tineretului, București, 1961.
5. Révai Nagy Lexikona, II. kötet. Révai Testvérek Irodalmi

- Intézet Rt., Budapest, 1911, 376-377.
6. Dicţionar Enciclopedic Vol. 1. Ed. Enciclopedică, Bucureşti, 1993, 158.
  7. Izsák S. – A múlt ösvényein. Polis Könyvkiadó, Kolozsvár, 1999, 118-125.
  8. Spielmann J. – Victor Babeş és a német tudomány. Orvosi Szemle, 1964, 10(4), 326-329. – Kapronczay K. (2004) után.
  9. Calistru P., Iftimovici R. – Europeanul Victor Babeş 1854-1926. Ed. Medicală Amaltea, Bucureşti, 2007.
  10. Calistru P.I. - Victor Babeş - precursor al conceptului de antibioză. Academica, 2016, XXVI (12/314), 71-72.
  11. Calistru P., Iftimovici R. - 90 de la dispariţia lui Victor Babeş. Victor Babeş precursor al antibiozei şi inventator al antibiogrammei. - ibidem, 73-76.
  12. Kapronczay K. – Viktor Babes élete és munkássága. Orvostörténeti Közlemények, 2004, 186-187.II.(1-2), 139-148.
  13. Ralovich B. – Adatok a mikrobiológiával kapcsolatos ismeretek oktatás- és kutatástörténetéhez III., LÉTRA Alapítvány, Budapest, 2018, 40, 52, 57, 69-70.
  14. Moceanu R. – Portret Victor Babeş – autorul primului tratat de bacteriologie din lume. Agenţia de presă Rador.
  15. <https://www.rador.ro/2017/07/28/-autorul-primului-tratat-de-bacteriologie-din-lume-victor-babes-2/> (2019. 09. 22)
  16. Kapronczay K. - Babes Viktor és tudós családja. Valóság, 2007(50), 12: 21-26.
  17. Antall J., Karasszon D. – Babeş Viktor és a magyar orvostudomány. Élet és Tudomány, 1971, 26(35), 1645-1648. - in: Antall József írásai, Magyar Tudománytörténeti Intézet, Budapest, 2014.
  18. Buda O. - O mare personalitate a României: Victor Babeş. <http://muzeulbucurestiului.ro/muzeul-victor.babes-html> (2026. 01. 24)
  19. Babes V. - A bakteriológia rövid tankönyve. Magyar Orvosi Könyvkiadó Társulat Könyvtára, 52. kötet, Budapest, 1886.
  20. Regöly-Mérei Gy. – Akik legyőzték a betegségeket. Medicina Könyvkiadó, Budapest, 1963, 214-215.
  21. Karasszon D. – A mikrobiológia magyar mesterei. Orvostörténeti Közlemények 1969, 48-49:129.
  22. Babes V. A betegség-okozó baktériumokról. Természettudományi Közöny 1881, 13(6/142): 233-244.
  23. Babes V. – Betegségokozó penészgombák. Term.Tud. Közöny, 1882, 14(149-160): 192-195.
  24. Babes V. – A cholera ellen fogatosítandó óvintézkedésekről. Orvosi Hetilap, 1887, 31(15):469-473.
  25. Victor Babeş. Enciclopedia României.
  26. https://enciclopediaromaniei.ro/wiki/Victor_Babe%C5%9F (2026. 01. 24)
  27. Panait O. – Obiectul lunii la Muzeul Victor Babeş– Cours de Anatomie Patologică <https://muzeulbucurestiului.ro/obiectul-lunii-la-muzeul-victor-babes> (2026. 01, 24)
  28. Institutul Naţional de Cercetare-Dezvoltare în Domeniul Patologiei şi Ştiinţelor Biomedicale „Victor Babeş”. Wikipedia-Enciclopedia liberă (2026.02.17)
  29. Babeş V. – Egészségügy és politika. Kriterion Kiadó, Bukarest, 1977.
  30. Pascu O., H. Popescu, Cr. Bârsu - Şcoala clujeană de medicină şi farmacie. Ctitorii faimei 1919-1999. Ed. Medicală Universitatea “Iuliu Haţieganu”, Cluj-Napoca, 1999, 15-19.
  31. Gyéresi Á. – Dr. Hankó Vilmos. Gyógyszerésztörténet, 2023, 21(1), 9-13.
  32. <https://muzeulbucurestiului-ro.translate.goog/en/the-victor-babes> (2026.01.24)
  33. Spielmann J., Graziella Baicu (coord.) – Istoria ştiinţelor farmaceutice în România. Ed. Medicală AMALTEA, Bucureşti, 1994, 75.
  34. Gyéresi Á. – A penicillin kultúrtörténete. Erdélyi Múzeum-Egyesület K., Kolozsvár, 2025, 22-27.
  35. Babes Viktor emléktábláját avatták az 1. sz. Gyermekklinikán. Semmelweis Hírek, 2005. nov. 21. <https://semmelweis.hu/hirek/2005/11/21/babes-viktor-emlektablaj-at-avattak-az-i-sz-gyermekklinikan/>
  36. Wenger T. – A Semmelweis Egyetem épületeinek „rejtett kincsei” 2. Orvosi Hetilap, 2023, 164(34), 1358-1364.

Victor Babeş (1854-1926) – az európai műveltségű tudós

Gyéresi Árpád¹, Klebovich Imre²

¹Marosvásárhelyi G.E. Palade Orvosi, Gyógyszerészeti, Tudomány és Technológiai Egyetem, Gyógyszerészeti Kémiai Tanszék, ²Semmelweis Egyetem Budapest, Gyógyszerészeti Intézet

Összefoglaló • Száz éve hunyt el Victor Babeş, a mikrobiológia megalapozásában jelentős érdemeket szerző nemzetközileg elismert tudós. Számos mikroorganizmust fedezett fel, egyeseket róla neveztek el (Babesia). Publikációs tevékenysége is rendkívül gazdag, széleskörű műveltsége révén – a román mellett – több nyelven jelentek meg munkái (német, francia, magyar). Édesapja a Bánságból, édesanyja bécsi arisztokrata családból származott, V. Babeş Bécsben született, tanulmányait részben Budapesten, részben Bécsben végezte, ahol orvosi diplomát szerzett. Pályáját Budapesten kezdte, majd szakmai tudását a korabeli Európa legjobb intézeteiben bővítette. Alapvető, úttörő jelentőségű francia és magyar nyelvű bakteriológiai szakmunkák szerzője. Budapesten egyetemi tanár és kórházigazgató, majd közel négy évtizeden át Bukarestben az orvosi egyetem jeles tanára, nemzeti patológiai és bakteriológiai kutatóintézet megálmodója és vezetője. Széleskörű tevékenysége számos betegség kezelésének módszereire is kiterjedt, a veszettség elleni oltás bevezetője. A mikroorganizmusok közötti antagonizmust kutatva az antibiózis jelenségét is felismerte. Emlékét őrzik Bukarestben a fia által létesített múzeum, kutatóintézet, egyetemek nevei (Kolozsvár, Temesvár). Budapesten, korábbi tevékenységének színhelyén, a Semmelweis Egyetem klinikájának falán, emléktábla méltatja munkásságát.

Kulcsszavak • Babeş centenárium, mikrobiológia, intézet alapító

DOI: 10.2478/orvtudert-2025-0007

Orvostudományi Értesítő 2025, 98(1): 86–100

Bevezetés

Száz éve hunyt el az európai orvostudományok kiemelkedő alakja, Victor Babeş, akinek tudományos karrierje a XIX. század utolsó két évtizedében bontakozott ki. Szülővárosában, Bécsben és Budapesten végzett tanulmányait követően nyelvismerete és sokoldalú műveltsége birtokában Európa leghíresebb kutató intézeteiben fejlődhetett tovább. Tehetségét hamar felismerték és méltányolták. Szerepe jelentős a mikrobiológia megteremtése és fejlődése terén is. Korszakjelző szakmunkák fűződnek a nevéhez.

Gazdag tapasztalatát pályájának közel négy évtizedéig a román orvoscépzés és egészségügy szolgálatába állította. Bukarestben modern közegészségügyi intézményt hozott létre, alapított.

Történelmi tény a több jeles egyéniséget adó Babeş-család bécsi és magyarországi kötődése. Számos tanulmány foglalkozott a Babeş-család és Victor Babeş életével.

Említésre méltó, hogy a Révai Nagy Lexikona 1911-ben már rendre felsorolja a család közszereplőit, Victor

Babeş addigi tudományos eredményeit. Édesapja, a bánati származású *Vincentiu Babeş* a románok nemzeti jogainak képviselője és védelmezője volt Bécsben és a magyar országgyűlésben. Testvérei, *Aurel* (vegyész) és *Emil* (ügyvéd) is mindketten neves szakemberek voltak.

Ehhez képest igen szűkszavú az 1993-ban kiadott román enciklopédiában a *V. Babeş* cikkely.

Victor Babeş életéről regényes feldolgozás is született, a tudós diplomáciai karriert befutó fiának, *Mirceanak* a prózaíró *I. Igiroşianu*-val együtt 1961-ben írt könyve, mely nem mentes a korabeli politikai szellem „érintésétől” sem.

Victor Babeş a román és a magyar tudománytörténet is nagyra értékeli, de nevét Európa szerte, főleg a német és francia nyelvterületen is jól ismerik. Bő három évtizede került újra előtérbe életművének a feldolgozása a román és a magyar tudománytörténészek részéről egyaránt. A román szakforrások területén kiemelkednek *Calistru P.* és *Iftimovici R.* professzorok munkái. Magyar nyelven figyelemre méltóak a budapesti Semmelweis Orvostörténeti Múzeum egykori igazgatóinak – néhai *Kapronczay K.* és *Antall J.* – tanulmányai. Említést érde-

1. ábra. V. Babeş arcképe

melnek e téren *Berényi M.* mindkét nyelven közölt írásai. Orvostörténeink közül *Izsák S.* és *Spielmann J.* is foglalkoztak a V. Babeş életművével. [1-14]

Halálának 100. évfordulója kapcsán, kiindulva a tudós életével és munkásságával foglalkozó szakirodalomból, célunk volt egészében áttekinteni V. Babeş karrierjét, a szakmai-tudományos alkatának formálásában döntő budapesti és nyugat-európai időszakát, valamint a közel négy évtizedes romániai tevékenységének jelentőségét, emlékének ápolását.

A Babeş-család

Victor édesapja – *Babeş Vincenţiu* (1822–1907) – a Bánságból (Hodony község) származott. Budapesten szerzett jogi diplomát, az aradi görögkeleti püspök jogi képviseletét látta el Bécsben, a monarchia fővárosában. Itt házasodott meg, felesége (*Sofia Goldscheider*) bécsi arisztokrata családból származott. Itt születtek fiai: *Aurel*, *Victor*, *Emil*. Alapos felkészültsége és többnyelvűsége által

tekintélyes kormánytisztviselő lett, a magyar országgyűlés képviselője lett, a románság érdekeinek védelmezője, a megbékélés szellemének híve. A család 1869-ben költözött véglegesen Budapestre. [1,3,15]

Victor Babeş fiatalsága – tanulmányai

Victor Babeş 1854. július 28-án született Bécsben, anyanyelve a német volt [2]. Iskoláit Lugoson, Bécsben és Budapesten végezte, ahol orvosi tanulmányait is elkezdte, majd II. éves korától Bécsben folytatta, ahol 1878-ban szerzett orvosi diplomát. Budapesten a kor híres orvostanára, *Scheuthauer Gusztáv* figyelt fel az ifjú Babeş tehetségére és még diplomaszerezése előtt meghívta gyakornoknak a patológiai intézetébe [3,15]. (1. ábra)

Pályakezddés Budapesten (1887-ig)

1880-tól a budapesti orvosi egyetem tanára. 1884-től nyilvános rendkívüli tanár és az akkor létesített II. sz. Kórbonctani Intézet vezetésével bízzák meg. Bakteriológia iránti fogékonyságát méltányolva *Korányi Frigyes* professzor klinikáján laboratóriumot rendez be számára. Támogatásával külföldi tanulmányútra szóló állami ösztöndíjat nyer el, 1882-től, kétszer kétéves időtartamra. Szakmai kibontakozásában ez meghatározó időszak volt, hiszen olyan híres professzorok mellett dolgozhatott, mint *Robert Koch*, *Rudolf Virchow* Berlinben, *Louis Pasteur*, *André Victor Cornil* Párizsban. Eredeti kutatásait a domináló idegen nyelveken (francia, német) közölte [1,3,12,13,15-17].

1885-ben pedig Párizsban jelent meg az A. V. Cornil professzorral közösen írt első rendszeres bakteriológia könyv: *Les bactéries et leur rôle dans l'anatomie et l'histologie pathologiques des maladies infectieuses* (A baktériumok és szerepük a fertőző betegségek kórbonctanában és kórszövettanában). Ebben elsőként foglalták össze a kor bakteriológiai ismereteit. A könyv címlapján a társszerző Victor Babeş nevével az szerepel, hogy „*agrégé a l'Université de Budapest*”, azaz – a Budapesti Egyetem magántanára [1,3,7,12,14]. (2. ábra)

Babeş Victor a szerzője az első magyar nyelvű bakteriológiai könyvnek, mely 1886-ban jelent meg a Magyar Könyvkiadói Társulat kiadásában (3. ábra). A bakteriológia rövid tankönyve – fő tekintettel a fertőző betegségek kóroktanára és kórbonctanára munka címodalán ezt olvashatjuk: írta Dr. Victor Babeş - A Budapesti Királyi Magyar Tudomány-Egyetemen a Kórszövettan nyilván. rk. tanára. Könyvének előszavában megjegyzi, hogy ez saját tapasztalatait tükröző, önálló munkája, melyhez az illusztr-

LES BACTÉRIES

ET LEUR RÔLE

DANS L'ANATOMIE ET L'HISTOLOGIE PATHOLOGIQUES

DES MALADIES INFECTIEUSES

PAR

A.-V. CORNIL

Professeur d'anatomie pathologique
à la Faculté de médecine de Paris.

V. BABES

Agrégé à l'Université de
Budapest.

OUVRAGE CONTENANT LES MÉTHODES SPÉCIALES DE LA BACTÉRIOLOGIE

150 figures en noir et en couleurs

INTERCALÉES DANS LE TEXTE

et accompagné d'un atlas de XXVII planches en chromolithographie.

TEXTE

PARIS

ANCIENNE LIBRAIRIE GERMER BAILLIÈRE ET Cie

FÉLIX ALCAN, ÉDITEUR

108, BOULEVARD SAINT-GERMAIN, 108

1885

Tous droits réservés

eBabes
6.

BAKT 6/1

A-2888761

Digitized by Google

2. ábra. A.V. Cornil és V. Babeş könyve (1885)

rációkat is saját maga rajzolta. Ezzel a tankönyvvvel Babeş a fertőző betegségek kóroktanának és kórbonctanának modern, Koch-Pasteur féle szemléletét ültette át a magyar orvoseképzésbe, elősegítve a bakteriológia egyetemi oktatását és orvosi gyakorlatba illesztését Magyarországon [1,7,12,18-20].

Publikációs tevékenysége igen élénk volt, számos közleménye jelent meg magyar nyelven az *Orvosi Hetilapban*, a *Természettudományi Közlönyben*. Utóbbi lapban a betegség okozó baktériumokról, gombákról, valamint a veszélyesség elleni oltásról írt cikkeket, megismertetve a legújabb európai mikrobiológiai eredményeket a magyar orvosi közvéleménnyel [1,12,16,21-23].

1886. május 1-én feleségül vette Torma Károly magyar régészprofesszor lányát Jozefinát. (4. ábra). Házasságukból egy fiú született, Mircea Victor, aki később jelentős diplomáciai karriert futott be [24].

Budapesti működése nemcsak személyes tudományos karrierje, hanem a magyar orvostudomány fejlődése

A BAKTERIOLOGIA

RÖVID TANKÖNYVE

FŐTEKINTETTEL A FERTŐZŐ BETEGSÉGEK KÓROKTANÁRA ÉS
KÓRBONCTANÁRA

ORVOSOK HASZNÁLATÁRA

IRTA

DR. BABES VICTOR

A BUDAPESTI KIRÁLYI MAGYAR TUDOMÁNY-EGYETEMEN A KÓRSZÖVEGTAN NYELV. RE. TANÁRA.

24 SZÍNES TÁBLÁVAL ÉS

114 A SZÖVEGBE IRTOTT FEMETSZETTEL.

KIAPTA TAGJAI SZÁMÁRA

A MAGYAR ORVOSI KÖNYVKIADÓ TÁRSULAT.

BUDAPEST.

FRANKLIN-TÁRSULAT KÖNYVNYOMDÁJA.

1886.

3. ábra. V. Babeş Bakteriologia könyve (1886)

szempontjából is meghatározó volt. Munkássága hídként szolgált a modern európai mikrobiológia és a hazai orvosi gyakorlat között és máig nyomot hagyott a magyar orvostudományi oktatásban és kutatásban.

Babeş romániai évtizedei (1887–1926)

A már nemzetközi hírnévvel rendelkező fiatal tudóst 1887-ben Bukarestbe hívják a román egyetemi orvosképzés és kutatás megszervezésére [15]. Elfogadta ezt a meghívást feladva a budapesti egyetemi tanári és kórházvezetői pozícióját. A budapesti egyetem egy év fizetés nélküli szabadságot biztosított számára és formailag még 1889-ig szerepelt a kórszövettani tanszék névsorában [12,15]. Bár távozását fájalták, de megértéssel fogadták, hiszen édesapja származása alapján románnak minősül. Európaiságát a család sokszínűsége (osztrák édesanya, születési helye, fiatalságának színhelyei), nyitottsága, házassága (magyar felesége) egyaránt meghatározta.

4. ábra. Torma Jozefina arcképe

A bukaresti orvosi karon a kórbonctan (patológia) és bakteriológia tanárává nevezték ki, mely funkciót haláláig betöltötte [24]. Babeş jövetelének évében, 1887-ben megalakul a Bakteriológiai Intézet. Nagyszabású terve volt egy kutatóintézet létrehozása ezen a szakterületen [12,15]. Ezt már az első évben sikerült elérnie, majd a saját elképzelései alapján, a párizsi Pasteur Intézet mintájára kiharcolta egy önálló intézet felépítését is (tervezte: Louis Blanc francia építész), melyet 1902-ben avattak fel [17,26]. Korának az egyik legkorszerűbb és legjobban felszerelt intézménye a mai napig működő, a nevét viselő „Victor Babeş” Patológiai és Bakteriológiai Kutatóintézet (Institutul de Patologie și Bacteriologie „Victor Babeş”) (5. ábra). A kutatóintézet jelentős eredményeket ért el a közegészségügy problémáinak ellátására. Így Babeş kezdeményezésére, a párizsi tapasztalatait, kutatásait gyakorlatba ültetve vezették be a veszettség elleni oltást (harmadikként a világon). E területen együttműködött Hőgyes Endrével, akivel a Pasteur Intézetben is együtt

dolgozott [2,13]. De a kutatásai kiterjedtek a kor népbetegségeire, mint a tuberkulózis, lepra, diftéria, pellagra is. Szérumokat és vakcinákat állítottak elő a fertőző betegségek megelőzésére. 1895-ben megfigyelte és leírta az egyes mikroorganizmusok közötti antagonizmust, megsejtve, hogy ez kémiai anyaghoz kötött, így az antibiózis előfutárának is számít. A Román Tudományos Akadémia 2016-ban, halálának 90. évfordulóján ünnepi ülést szervezett, ahol megemlékeztek szerepéről az antibiózis korai felfedezésében és labortechnikai módszeréről ennek kimutatására [10,11]. Közegészségügyi kezdeményezései, törekvései is számottevőek. 1899-ben egy közegészség-tani intézet felállítására tesz javaslatot [27].

Kezdeményezésére 1900-ban megalakul az Anatómiai Társaság (Societatea Anatomică). Folyóiratokat alapított: *Analele Institutului de Patologie și Bacteriologie* (1889, román és francia nyelven), *România medicală* (1892) [25].

Tevékenységében sokszor kellett akadályokkal megküzdenie. Elmaradott, szubjektív mentalitásokkal kellett szembenéznie. Saját vallomása szerint megpróbálta a tudományos alkatának formálásában mély nyomot hagyó német módszerek alkalmazását. Európai nyitott szemlélete nem aratott egyöntetű sikert. Nem volt politikusi alkat.

V. Babeş a bakteriológia nemzetközi híru tudósai között tartják számon, aki a kórbonctani és mikrobiológiai szemléletet egyesítve eredeti és átfogó kórtani felfogást alakított ki.

Az első világháborút követő trianoni döntés nyomán, a megszüntetett kolozsvári Ferenc József Tudományegyetem helyébe lépő román egyetem létesítésekor, 1919-ben a tekintélyes Victor Babeş felkérték a kórbonctani és mikrobiológia tanszékek megszervezésére [25,28]. Itt rövid ideig az oktatást is ellátta. Magyar nyelvismeretét is kamatoztatva a román nyelvet kevésbé ismerő magyar hallgatóknak különórákat, demonstrációkat is tartott [1,15].

Érdeklődésszámba megy, hogy a két évvel idősebb fivére, Aurel Babeş (1852–1925) is egyetemi karriert futott be. Léven, hogy a család 1861-től Pesten élt, gimnáziumi tanulmányait a budai főreálban végezte (ma Toldi Ferenc gimnázium), melynek később a vegy-tan tanára lett az erdélyi (parajdi) születésű dr. Hankó Vilmos [29]. Tanulmányait Budapest után Heidelbergben végezte. Tanári működését brassói görögkeleti gimnáziumban kezdte, majd a bukaresti orvosi egyetemre hívták, ahol gyógyszerészhallgatókat is tanított [5,15,31]. A

5. ábra. Victor Babeș Intézet (Bukarest)

Bakteriológiai Intézet megalapításakor a kémiai részleg vezetője lett. 1900-ban a biokémia professzora lett. Fia, *Aurel. A. Babeș* nemzetközi hírnevű orvos lett, módszert dolgozott ki a méhnyakrák-diagnosztizálására [3].

1924-ben megünnepelték *Victor Babeș* 70. születésnapját, majd 1925. március 2-án az általa létesített intézet felvette az „*Institutul Dr. Victor Babeș*” nevet. Ez viszont nem volt akadály az 1926. október 1-vel történő nyugdíjazásának [25]. Ezt a megfáradt tudós nehezen viselte el, október 19-én hirtelen elhunyt. Síremléke Bukarestben a *Cantacuzino Intézet* területén található [1,24].

Elismerések

Victor Babeș életében számos elismerésben részesült:

- a Francia Orvostudományi Akadémia levelező tagja, a Francia Becsületrend kitüntetettje [24],
- az *A. V. Cornill* által írt könyvvel elnyerték a *Monthyon-díjat* [1,5],
- 1889-ban a Román Tudományos Akadémia levelező, majd 1893-ban rendes tagja, két ízben alelnöke [24],
- 1907 – a Budapesti Királyi Orvosegyesület tiszteletbeli tagja [1,12,15,16].

Emlékezete Romániában

Emlékmúzeum Bukarestben

Victor Babeș hagyatékára fia, *Mircea* viselt gondot, aki

diplomataként szolgálta a román államot, Bukarestben Édesapja emlékeivel a *Dorobanți*-téren épített (1928/29-ben) lakását rendezte be múzeumnak. 1955-ben édesapja volt tanítványának, *I. C. Parhonnak* a tanácsára azért, hogy az emeletes házának az államosítását elkerülhesse, az épület alsó szintjét felajánlotta a román államnak emlékmúzeum létesítésére. A múzeumot ő maga vezette az 1968-ban bekövetkezett haláláig, majd utána a felesége, aki 1986-ban a teljes épületet a fővárosi önkormányzatnak adományozta [3,30]. Így jelenleg ez az épület tekintélyes hajléka a *Victor Babeș múzeumnak*. A múzeum anyaga felöleli a teljes *Babeș-család* emlékeit is.

A Bakteriológiai Intézet fennállásának 125 évfordulóján az eseményt megörökítő bélyegpárt adtak ki, *Babeș* arcképével, illetve az Intézet képével.

Érdemeinek maradandóságát jelzi, hogy 1959 óta a nevét és *Kolozsvár* zseniális szülöttének, *Bolyai Jánosnak*, a jeles matematikusnak a nevét együttesen viseli a Románia legtekintélyesebb egyetemének számító *Babeș-Bolyai Tudományegyetem (BBTE)* [32]. A BBTE központi épületének udvarán található a tudós mellszobra. (6. ábra)

Temesváron az Orvosi és Gyógyszerészeti Egyetem 2001-ben vette fel a *V. Babeș* nevét (*Universitatea de Medicină și Farmacie „Victor Babeș”*). E bánáti nagyvárosban királyi rendelettel 1944-ben hozták létre a Nyugati

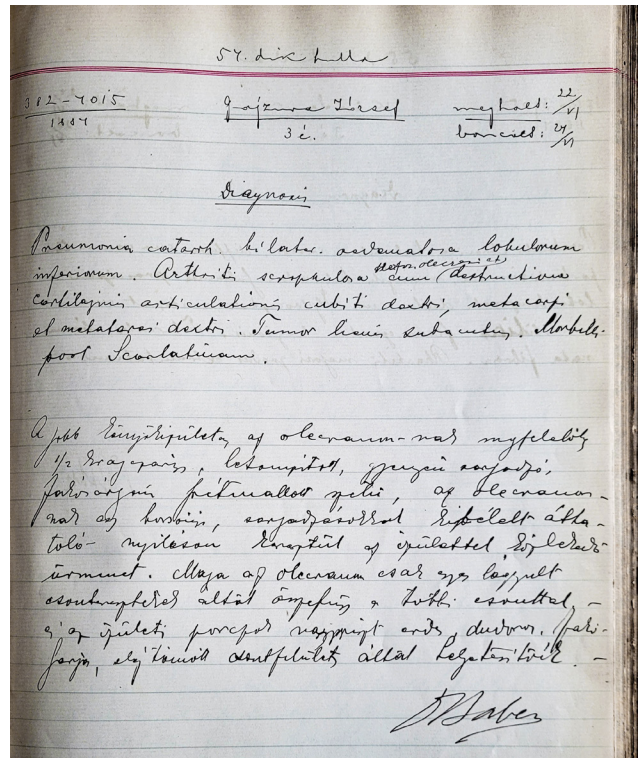

6. ábra. Babeş mellszobra Kolozsváron

Egyetemet (Universitatea de Vest), melynek 1945-ben Orvosi Kara is létesült. 1997-ben ez Gyógyszerészeti Karral bővült [32].

Emlékezete Budapesten

Victor Babeş halálának 150. évfordulójára emlékezve, a Semmelweis Egyetem (SE) rektorának kezdeményezésére, a hajdani budapesti intézetének falán (ma: SE I. sz. Gyermekklinika) márvány emléktáblát avattak, melyen arcszobra is látható [33, 34]. Az emléktábla szövege tömören összefoglalja a tudós pályafutását: „Babeş Viktor (1854-1926) a kitűnő román patológus és bakteriológus orvosi tanulmányait Bécsben és Budapesten végezte. Orvosi pályafutását a Budapesti Kórbonctani Intézetben kezdte Scheuthauer Gusztáv vezetése alatt, akinek 1876 és 1880 között első asszisztense volt. 1880-ban magántanárrá, majd 1884-ben nyilvános rendkívüli tanárrá nevezték ki. 1884-ben az e házban működő Stefánia Gyermekkorházban létesített II. sz. Kórbonctani Intézet vezetésével bízták meg. 1887-től a Bukaresti Egyetem Kórbonctani és Bakteriológiai Intézetének tanszékvezető egyetemi tanára. Kiemelkedő tudományos munkásságával nemzetközi hírnévre tett szert. Az első magyar nyelvű bakteriológiai könyv szerzője. Az egyik névadója a nagyhírű kolozsvári Babeş-Bolyai Egyetemnek. Személyében a

7. ábra. Babeş magyar kézírása – boncjegyzőkönyv (1884)

Semmelweis Egyetem az iskolateremtő tudós orvost tiszteli”. Az emléktáblán levő dombormű Domonkos Béla szobrászművész alkotása.

A SE klinikai intézet archívumában V. Babeş magyar nyelven írt boncolási jegyzőkönyve (1884) is megtalálható [32] (7. ábra). A Semmelweis Egyetemen a mai napig megőrizték V. Babeş boncasztalát is [34].

Következtetések

Victor Babeş európai színvonalú munkássága hidat képez a magyar és a román orvostudomány-történet terén.

Kiterjedt nyelvismerete révén felkészültségét híres európai tudományos intézetekben fejlesztve, tekintélyt, egyetemi tanári rangot szerzett Budapesten majd Bukarestben is.

A Párizsban megjelent első rendszeres bakteriológiai könyv társszerzőjeként nemzetközi elismertségre tett szert (1885).

Pályájának első szakaszában, budapesti működése során megírta az első magyar nyelvű bakteriológiai tankönyvet (1886).

Bukarestben (1887-től haláláig) előmozdította a román orvostudomány, az oktatás, kutatás fejlődését, korszerű

tudományos intézetet hozott létre.

Számos korszakos felfedezést tett (nevét is őrző kórokozók – babesia, az antibiózis felismerése).

Emlékét mind Budapesten, mind Bukarestben tisztelet övezi.

Irodalom

(Lásd az angol nyelvű cikk végén.)